

Nr 5.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1916.
Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1916.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförvarsdepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 5, 18, 60, 88, 94, 101, 114, 134, 140 och 142 samt memorial nr 27 och 81.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförvarsdepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

I. **MARINEN.**

A. **Departementet.**

1:o) I den till riksdagen den 14 januari 1916 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av det propositionen bilagda statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, under femte huvudtiteln i punkten 1 föreslagit riksdagen,

dels att höja det till departementschefens förfogande ställda anslaget till amanuenser, skrivbiträden och extra vaktmästare från 12,500 kronor med 5,000 kronor till 17,500 kronor;

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 14 saml. 5 häft. (Nr 5.)

dels ock, vid bifall härtill, i riksstaten för år 1917 höja anslaget till sjöförsvarsdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen, nu 36,700 kronor, med 5,000 kronor till 41,700 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning i denna punkt grundar sig å följande beräkning av ökade utgifter från anslaget till amanuenser, skrivbiträden och extra vaktmästare:

Två nya amanuensarvodena å 1,500 kronor vardera ...	kronor 3,000: —
Höjning av ett amanuensarvode från 1,500 kronor till 2,400 kronor	» 900: —
Höjning av två amanuensarvodena, vardera från 1,500 till 1,800 kronor	» 600: —
Vikariatsersättning under semester för två nya amanuenser, förslagsvis	» 200: —
	<hr/>
	Summa kronor 4,700: —

Nämnda summa, 4,700 kronor, har, enär anslaget till amanuenser, skrivbiträden och extra vaktmästare under flera föregående år måst utfyllas, avrundats uppåt till 5,000 kronor.

Med hänsyn till sjöförsvarsdepartementets numera betydligt ökade arbetsbörda har riksdagen ansett sig böra bevilja de begärda två nya amanuensarvodena å 1,500 kronor vardera. Den föreslagna höjningen av de nuvarande amanuensarvodena har riksdagen däremot endast i så måtto kunnat biträda, att ett av arvodena höjes med 500 kronor till 2,000 kronor, vartill de högsta amanuensarvodena i lantförsvarsdepartementet uppgå. Återstoden av den av Eders Kungl. Maj:t begärda ökningen av detta anslag har riksdagen funnit böra begränsas till det för vikariatsersättning begärda beloppet, 200 kronor. Enligt riksdagens mening bör sålunda det till departementschefens förfogande ställda anslaget till amanuenser, skrivbiträden och extra vaktmästare höjas med 3,700 kronor till 16,200 kronor, därvid förevarande anslag i sin helhet kommer att utgöra 40,400 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels höjt det till departementschefens förfogande ställda anslaget till amanuenser, skrivbiträden och extra vaktmästare från 12,500 kronor med 3,700 kronor till 16,200 kronor;

dels ock i riksstaten för år 1917 höjt anslaget till sjöförsvarsdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen, nu 36,700 kronor, med 3,700 kronor till 40,400 kronor.

2:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *arvode åt en extra föredragande i sjöförvarsdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 7,000 kronor.

3:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 3 gjorda framställning har riksdagen till *provisorisk löne reglering för befattningshavare i sjöförvarsdepartementet*, i enlighet med grunder och på villkor, som angivas i statsrådsprotokoll angående andra och femte huvudtitlarna den 14 januari 1916, på extra stat för år 1917 beviljat ett förslagsanslag av 4,115 kronor, därav högst 75 kronor må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

B. Marinförvaltningen och marinstaben.

4:o) Under punkt 4 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av stat för marinförvaltningen av den lydelse, bilagan nr 1 vid ovannämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 höja anslaget till marinförvaltningen, nu 133,000 kronor, med 1,000 kronor till 134,000 kronor.

Med den begärda anslagsökningen avses att höja advokatfiskalens i marinförvaltningen arvode med 1,000 kronor till 4,000 kronor, varigenom arvodet i fråga skulle komma att uppgå till samma belopp, som utgör begynnelseavlöningen för tjänsteman i 1:a lönegraden i nyreglerade verk.

Riksdagen får härmed anmäla, att riksdagen med avslag å Eders Kungl. Maj:ts framställning angående arvodesförhöjning åt advokatfiskalen i marinförvaltningen i riksstaten för år 1917 uppfört anslaget till nämnda ämbetsverk med oförändrat belopp, 133,000 kronor.

5:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för år 1916 ägt rum, på extra stat för år 1917 beviljat:

dels till beredande av fyllnad i den i marinförvaltningens stat uppförda anvisningen till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m. ett anslag av 6,300 kronor,

dels till anställande av två extra revisorer i marinförvaltningen och till förstärkning jämväl i övrigt av arbetskrafterna å revisions- och bokslutskontoren därstädes ett anslag av 9,650 kronor,

därav högst 250 kronor må tagas i anspråk till vikariatsersättning under semester för extra revisorerna,

dels ock till anställande av ett biträde vid kemiska undersökningar i marinförvaltningen ett anslag av 3,000 kronor.

6:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning under punkt 6 av denna huvudtitel, har riksdagen, i likhet med vad för år 1916 ägt rum, *för anställande av ett extra biträde i marininstaben*, med skyldighet att förrätta där förekommande registrators- och aktuarietegöromål m. m., beviljat å extra stat för år 1917 ett belopp av 3,000 kronor.

C. Undervisningsverken.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 7 föreslagit riksdagen att, med godkännande av stat för sjökrigsskolan av den lydelse, bilagan nr 2 vid ovannämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 höja reservationsanslaget till sjökrigsskolan, nu 43,825 kronor, med 1,672 kronor till 45,497 kronor.

Den begärda ökningen av detta anslag är betingad av utsträckt användning av parallellklasser i sjökrigsskolan.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, får riksdagen anmäla, att riksdagen med godkännande av stat för sjökrigsskolan av den lydelse, bilagan nr 2 vid statsrådsprotokollet angående femte huvudtiteln den 14 januari 1916 utvisar, i riksstaten för år 1917 höjt reservationsanslaget till sjökrigsskolan, nu 43,825 kronor, med 1,672 kronor till 45,497 kronor.

8:o) Under punkt 8 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av stat för skeppsgosseskolan av den lydelse, bilagan nr 3 vid ovannämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 höja anslaget till skeppsgosseskolan, nu 29,520 kronor, med 450 kronor till 29,970 kronor.

För undervisningen i religion vid skeppsgosseskolan, vilken undervisning för närvarande bestrides av 2 lärare med tillhoppa 8 timmar i veckan, utgår såsom arvode sammanlagt 1,000 kronor, beräknat efter 5 kronor för undervisningstimme eller 125 kronor per veckotimme. I betraktande av elevantalets ökning och för att förekomma, att alltför

många elever samtidigt måste undervisas i ämnet, har nu föreslagits, att undervisningstimmarnas antal skulle bli 10 i veckan och på grund därav årsarvodet för denna undervisning ökas med 250 kronor till 1,250 kronor. Vidare har begärts ökning av arvodena till lärarna och biträdande lärarna i slöjd med tillhopa 200 kronor.

Riksdagen har icke funnit sig övertygad om att den ifrågasatta höjningen av arvodet för religionsundervisningen skulle vara av behovet påkallad, men har ansett sig böra bifalla den begärda ökningen av arvodena till lärarna och biträdande lärarna i slöjd. På grund härav har riksdagen låtit upprätta nytt förslag till stat för skeppsgosseskolan, vari allenast sistnämnda arvodesökning upptagits, och slutar denna stat på ett belopp av 29,720 kronor (se bilagan A vid denna skrivelse).

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av stat för skeppsgosseskolan av den lydelse, bilagan A vid denna skrivelse utvisar, i riksstaten för år 1917 höjt anslaget till skeppsgosseskolan, nu 29,520 kronor, med 200 kronor till 29,720 kronor.

D. Flottan.

Avlöning, ersättningar m. m.

9:o). Eders Kungl. Maj:t har i punkt 9 föreslagit riksdagen
dels att godkänna stater för flottans officerskår, för reservofficerare under 1:a tjänstgöring och repetitionsövning, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan ävensom för mariningenjörkåren av den lydelse, bilagorna nr 4—9 vid förenämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisa;

dels ock att, med godkännande av förordade uteslutandet av det i stat upptagna beloppet till marinintendenturkåren i flottans reserv samt minskningen i anvisningen för indragningsstaten och båtsmanskompanierna, i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 5,801,250 kronor, med 142,406 kronor till 5,943,656 kronor.

Enligt departementschefens beräkningar skulle medelsbehovet under anslagstiteln avlöning för flottans kårer och stater år 1917 bli följande:

	För 1916 av riksdagen anvisat.		För 1917 beräknat behov.		Ökning.		Minskning.	
	Kronor.		Kronor.		Kronor.		Kronor.	
Officerskåren	781,540	—	802,240	—	20,700	—	—	—
Reservofficerare under 1 a tjänstgöring och repetitionsövning, förslagsvis	22,549	82	46,439	60	23,889	78	—	—
Reservofficersaspiranter	27,900	—	27,900	—	—	—	—	—
Underofficerskåren	863,730	—	881,130	—	17,400	—	—	—
Sjömanskåren	2,362,366	50	2,405,537	50	43,171	—	—	—
Skeppsgossekåren	34,767	50	34,767	50	—	—	—	—
Mariningenjörkåren	259,192	50	280,320	—	21,127	50	—	—
Marinintendenturkåren	291,365	—	291,365	—	—	—	—	—
Marinintendenturkåren i flottans reserv	1,100	—	—	—	—	—	1,100	—
Reservmarinintendentsaspiranter	4,005	—	4,005	—	—	—	—	—
Ecklesiastikstaten	8,900	—	8,900	—	—	—	—	—
Marinläkarkåren	146,385	—	146,385	—	—	—	—	—
Poliskåren	77,100	—	77,100	—	—	—	—	—
Inkvarteringsbidrag för officerare och under- officerare, förslagsvis	297,200	—	303,880	—	6,680	—	—	—
Indragningsstaten samt båtsmanskompani- erna, förslagsvis	6,615	99	5,338	66	—	—	1,277	33
Dagavlönning till officerare och underoffice- rare, förslagsvis	921,862	25	941,170	75	19,308	50	—	—
Avrundat med	—	44	—	99	—	55	—	—
Summa	6,106,580	—	6,256,480	—	152,277	33	2,377	33
Därav 95 %	5,801,251	—	5,943,656	—	—	—	—	—

Enligt de beräkningar, som av vederbörande utskott vid 1914 års senare riksdag verkstälts, skulle med hänsyn till den då av riksdagen för åren 1915—1919 beslutade nybyggnaden av fartygsmateriel personalbehovet för *officerskåren* år 1919 komma att utgöra 60 officerare mer än 1914 års stat upptog. I medeltal för nämnda femårsperiod innebär detta en ökning med 12 officerare årligen; och har i enlighet med därom av Eders Kungl. Maj:t framställda förslag staten för flottans officerskår för vartdera av åren 1915 och 1916 ökats med 12 nya beställningar.

Eders Kungl. Maj:t har nu för år 1917 föreslagit en ökning av ifrågavarande stat med 6 nya beställningar; och har riksdagen icke haft något att häremot erinra.

Enligt det vid statsverkspropositionen till 1915 års riksdag fogade statsrådsprotokollet rörande femte huvudtiteln yttrade departementschefen rörande staten för flottans officerskår, att då planerna för fartygs överföring till lokalstyrka, förläggning i materielreserv eller utrangering m. m. för perioden 1915—1919 vore beroende av nybyggnadsarbetenas fortgång för samma period, men åtskilliga därå inverkan de frågor ännu icke vunnit sin lösning, kunde det personalbehov, som borde läggas till grund för beräkning av staterna för de särskilda åren av perioden, icke då angivas i enlighet med ett i detalj uträknat mobiliseringsbehov. Då icke heller nu dylika detaljplaner blivit framlagda, vill riksdagen framhålla angelägenheten av att till nästkommande riksdag beräkning framlägges rörande personalbehovet för bemanning av den fartygsmateriell, som enligt plan skall förefinnas år 1919, jämte tillhörande övergångsplan för år 1918.

Med ledning av de grunder för en förändring av reservofficerrarnas utbildning m. m., som framlades för 1914 års senare riksdag, har nytt förslag till stat för *reservofficerare under 1:a tjänstgöring och repetitionsövning vid flottan* uppgjorts, slutande å ett belopp av 46,439 kronor 60 öre, varemot någon förändring av staten för reservofficersaspiranter icke påkallats. Häremot har riksdagen intet att erinra.

Beträffande *underofficerskåren* utvisa de av 1914 års senare riksdag godkända beräkningarna rörande personalbehovet en ökning för femårsperioden 1915—1919 med 72 underofficerare, vilket i medeltal för varje år innebär en ökning med 14 till 15 underofficerare. I enlighet härmed upptager den av Eders Kungl. Maj:t nu framlagda staten för nämnda kår 14 nya beställningar.

Jämväl i fråga om *sjömanskåren* har Eders Kungl. Maj:t föreslagit sådan ökning av lönerna antal, som betingas av en jämn fördelning under återstående delen av femårsperioden av de nya löner, som därunder skola å kårens stat uppföras. Ökningen för år 1917 utgör 100 beställningar.

I den framlagda staten för flottans sjömanskår äro såsom i den nu gällande fem poster upptagna med förslagsvis angivna belopp, nämligen posterna för lega, rekryteringskostnader, uppmuntringspenningar, inkvarteringsbidrag och lönetillägg, under det att statens slutsumma erhållit beteckningen »högst». Riksdagen anser emellertid riktigast, att staten uppgöres på sådant sätt, att jämväl nyssnämnda förslagsvis angivna

poster erhålla beteckningen »högst». Riksdagen har icke ansett sig böra i den nu framlagda staten vidtaga några förändringar i nyssnämnda hänseende, men torde vad riksdagen nu uttalat böra vinna tillämpning för framtiden i fråga om samtliga de förslag till stater för marinen, som äro av denna natur och avsedda att tillämpas från och med år 1918.

Vidkommande staten för *mariningenjörkåren* har departementschefen erinrat, att i de beräkningar, som legat till grund för Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 60 till 1914 års senare riksdag, förutsattes, att av den angivna ökningen under åren 1915—1919 skulle på år 1917 komma 1 mariningenjör av 1:a graden 1:a löneklassen och 1 elektroingenjör. Eders Kungl. Maj:t har föreslagit till uppförande i 1917 års stat 1 elektroingenjör och, i stället för mariningenjören, 1 marindirektör av 2:a graden.

Vidare har, med hänsyn därtill att 1914 års senare riksdag utöver den av Eders Kungl. Maj:t förutsatta förstärkningen för perioden 1915—1919 beräknat ytterligare 2 mariningenjörer, föreslagits en ökning för år 1917 med jämväl 1 mariningenjör av 2:a graden.

Slutligen har på grund av betydelsen av den verksamhet, som bedrivs av den vid Karlskrona station för närvarande mera tillfälligt anställda kemisten, föreslagits, att en kemistbefattning skulle upptagas å 1917 års stat.

Beträffande vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit rörande mariningenjörkåren har riksdagen icke haft annat att erinra än att i enlighet med för 1914 års senare riksdag framlagd plan bör å staten för år 1917 uppföras 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen i stället för den av Eders Kungl. Maj:t upptagna marindirektören av 2:a graden. Till följd härav har riksdagen låtit uppgöra nytt förslag till stat för mariningenjörkåren, slutande å ett belopp av 279,455 kronor (se bilagan B vid denna skrivelse).

De delar av Eders Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag, om vilka riksdagen icke särskilt yttrat sig, hava icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Den reducering av Eders Kungl. Maj:ts förslag beträffande staten för mariningenjörkåren, som riksdagen ovan förordat, medför en minskning av statens slutsumma med 865 kronor ävensom något minskade utgifter för inkvarteringsbidrag. Detta synes emellertid, med hänsyn till förevarande anslags storlek och dess natur av förslagsanslag, icke böra föranleda någon ändring av anslagets av Eders Kungl. Maj:t angivna belopp.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* godkänt stat för flottans officerskår av den lydelse, bilagan nr 4 vid statsrådsprotokollet angående femte huvudtiteln den 14 januari 1916 utvisar;

dels godkänt stater för reservofficerare under 1:a tjänstgöring och repetitionsövning, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagavlönning till officerare och underofficerare vid flottan ävensom för mariningenjörkåren av den lydelse, bilagorna nr 5—8 vid förenämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln samt bilagan B vid denna skrivelse utvisa;

dels ock med godkännande av förordade uteslutandet av det i stat upptagna beloppet till marinintendenturkåren i flottans reserv samt minskningen i anvisningen för indragningsstaten och båtsmanskompanierna, i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 5,801,250 kronor, med 142,406 kronor till 5,943,656 kronor.

10:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 10 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *personligt lönetillägg åt marindirektören av 1:a graden i flottan Carl Eric Richson* på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 2,365 kronor, därav 1,500 kronor må anses såsom lön, 365 kronor såsom dagavlönning och 500 kronor såsom inkvarteringsbidrag.

11:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande av *personligt lönetillägg av 600 kronor för år åt en var av bataljonspredikanterna vid flottans station i Karlskrona Ernst Alfred Waldemar Holmberg och Ernst Algot Collén* på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 1,200 kronor.

12:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 12 föreslagit, har riksdagen till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet angående sjunde huvudtiteln den 14 januari 1916 angivna grunder, av *extra lönetillägg för år 1916 åt en del tjänstemän och betjänte i ämbetsverk, kårer och stater, hörande till sjöförsvarsdepartementet*, på extra stat för år 1917 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av 500 kronor.

13:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 13 gjorda framställning har riksdagen i riksstaten för år 1917 minskat förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering, nu 6,000 kronor, med 1,000 kronor till 5,000 kronor.

Intendenturen.

14:o) I punkt 14 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för 1917 höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, nu 513,507 kronor, med 10,944 kronor till 524,451 kronor.

Den begärda höjningen av detta anslag betingas huvudsakligen av den under punkt 9:o här ovan omförmälda, av riksdagen beslutade ökningen av sjömanskåren med 100 man.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 höjt reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, nu 513,507 kronor, med 10,944 kronor till 524,451 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 15 föreslagit riksdagen att för fortsatt anskaffning av beklädnad åt sjöbeväringen på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 70,000 kronor.

Då riksdagen icke haft något att erinra beträffande ifrågavarande förslag, har riksdagen för *fortsatt anskaffning av beklädnad åt sjöbeväringen* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 70,000 kronor.

16:o) Under punkt 16 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att sjökadetter samt marinintendents elever och aspiranter må från och med år 1917 under tjänstgöring komma i åtnjutande av till beväringen hörande värnpliktigs förmåner.

Riksdagen, som ansett sig böra medgiva vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit, har i detta sammanhang velat uttala, att sjökadetter och kustartillerikadetter, vilka innehava manskaps grad, under tjänstgöring, de förra å i land förlagd rekrytkurs samt förberedande kurs ombord och de senare vid truppförband, böra erhålla manskapsportion in natura.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit, att sjökadetter samt marinintendents elever och -aspiranter må från och med år 1917 under tjänstgöring komma i åtnjutande av till beväringen hörande värnpliktigs förmåner.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 17 föreslagit riksdagen att, under förutsättning av bifall till den i punkt 16 gjorda hemställan, i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan, nu 2,031,924 kronor, med 60,312 kronor till 2,092,236 kronor.

I Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 60 till 1914 års senare riksdag beräknades förevarande anslag för år 1917 till 2,061,346 kronor eller 29,422 kronor högre än för år 1916. Av Eders Kungl. Maj:ts under

punkt 16 här ovan omförmälda förslag att värnpliktigs förmåner måtte få åtnjutas jämväl av sjökadetter samt av marinintendents elever och -aspiranter föranledes en ytterligare anslagsökning, som, med tillägg av kostnaden för naturaunderhåll till mariningenjörselever och -aspiranter, uppgår till 30,890 kronor.

Riksdagen har ävenledes bifallit vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit.

Med anledning av vad i statsrådsprotokollet anförts beträffande jämkningar i spisordningen ombord anser sig riksdagen böra framhålla angelägenheten av att förslag i detta ämne, så snart ske kan, underställes riksdagens prövning.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan, nu 2,031,924 kronor, med 60,312 kronor till 2,092,236 kronor.

Nybyggnad och underhåll.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 18 föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 öka reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll, nu 2,963,950 kronor, med 78,350 kronor till 3,042,300 kronor.

Då flera faktorer, som skulle kunna inverka på bestämmandet av en reviderad normal underhållsplan för år 1917, ännu äro under utredning eller eljest icke äro givna, har Eders Kungl. Maj:t beträffande kostnaderna för sådan normalplan icke funnit anledning föreslå något annat än som angivits i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag.

Enligt vad departementschefen omnämnt, har marinförvaltningen ansett förevarande anslag böra förstärkas med ett extra anslag och som stöd härför åberopat omständigheter huvudsakligen hänförande sig till av det pågående kriget förorsakade ökade underhållskostnader även som till behöfliga avlöningsförhöjningar åt varvens arbetspersonal. Departementschefen, som icke biträtt detta förslag, har anført, dels att i den mån i de ökade underhållskostnaderna ingå utgifter för sådana rustnings- och underhållsarbeten, som föranledas av den anbefallda mobiliseringen, komme utgifterna härför givetvis att framgent som hitills bestridas av särskilda medel, dels ock att därest det nu ifrågasvarande anslaget för år 1917 skulle visa sig otillräckligt, Eders Kungl. Maj:t torde böra låta av tillgängliga medel förskjuta erforderlig fyllnad,

varom anmälan sedan finge göras hos riksdagen för förskottets ersättande.

Riksdagen vill i anledning härav uttala, att förskott av nyss nämnd art icke synes böra ske annat än i den mån de ökade utgifterna från anslaget föranletts av prisökningar å materialier och arbete.

Vid behandling av det i punkt 53 av denna huvudtitel upptagna reservationsanslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel har departementschefen anfört att viss materiel för år 1917 beräknats överförd från flottan till kustartilleriet ävensom att kostnaden för underhållet av denna materiel uppskattats till 5,100 kronor. Vidare har departementschefen meddelat, att vissa byggnader i Karlskrona fästning överflyttats från varvets till fästningens förvaltning och att för tillsyningspersonalen vid ifrågavarande byggnader hittills utgått ett belopp av 1,262 kronor 50 öre. Båda ovan angivna belopp, tillsammans 6,362 kronor 50 öre, hava medräknats i den för år 1917 begärda ökningen av reservationsanslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel. Vid sådant förhållande har riksdagen ansett riktigt, att reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll minskas med enahanda belopp, avrundat till 6,350 kronor.

Med hänsyn till det nu anförda bör ökningen av sistnämnda anslag, som av Eders Kungl. Maj:t upptagits till 78,350 kronor, begränsas till 72,000 kronor, varvid anslagets belopp kommer att utgöra 3,035,950 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 ökat reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll, nu 2,963,950 kronor, med 72,000 kronor till 3,035,950 kronor.

19:o) I punkt 19 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att av det av 1914 års riksdag för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygsmateriel beviljade anslag å 32,000,000 kronor anvisa på extra stat för år 1917 ett belopp av 6,400,000 kronor.

Förevarande förslag står i överensstämmelse med den i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag antagna förutsättningen, att nybyggnadsanslaget borde jämnt fördelas på de särskilda åren i nybyggnadsperioden 1915—1919.

Riksdagen får anmäla att riksdagen av det av 1914 års senare riksdag för *nyanskaffning* under åren 1915—1919 av *krigsfartygsmateriel* beviljade anslag å 32,000,000 kronor anvisat på extra stat för år 1917 ett belopp av 6,400,000 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 20 föreslagit riksdagen att för anskaffning av flygbåtsmateriel på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 135,000 kronor.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till detta ärende hörande handlingar, har icke haft något att erinra mot föreliggande förslag, men har riksdagen emellertid velat uttala, att beviljandet av det nu ifrågavarande anslaget icke får anses innebära att riksdagen därigenom tagit sin ställning till den plan för anskaffning av materiel för marinens flygväsende, vilken finnes omnämnd i Eders Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande av den 28 april 1916, nr 219.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av flygbåtsmateriel* på extra stat för år 1917 under femte huvudtiteln beviljat ett anslag av 135,000 kronor.

21:o) Under punkt 21 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av periskop i reserv för undervattensbåtar på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 96,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera hälften eller 48,000 kronor redan under innevarande år.

Riksdagen, vars vederbörande utskott, tagit del av de till detta ärende hörande handlingar, har för *anskaffning av periskop i reserv för undervattensbåtar* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 96,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera hälften eller 48,000 kronor redan under innevarande år.

22:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 22 gjorda framställning har riksdagen *dels* av det utav 1915 års riksdag för *anskaffning av moderna arbetsmaskiner för flottans varv i Karlskrona* beviljade anslag av 100,000 kronor på extra stat för år 1917 anvisat återstående, ännu icke anvisade beloppet, 50,000 kronor, *dels ock* för oförmälda ändamål på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 25,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna sistnämnda båda belopp redan under innevarande år.

23:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 23 föreslagit riksdagen att för anskaffning av transportmedel för flottans varv i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 38,000 kronor.

Med detta anslag avses att anskaffas *dels* en motorbåt för lättare transporter, *dels ock* en kolpråm av järn såsom ersättning för föråldrad transportmateriel vid Karlskrona varv.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av transportmedel för flottans varv i Karlskrona* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 38,000 kronor.

24:o). I punkt 24 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag för utvidg-

ning och modernisering av flottans varv i Karlskrona, Eders Kungl. Maj:t må komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål bland de extra anslagen å femte huvudtiteln för år 1917 beräkna ett belopp av 250,000 kronor.

Uti tvenne inom riksdagen väckta, likalydande motioner har föreslagits, att riksdagen måtte, med avslag av Kungl. Maj:ts förslag i berörda punkt och i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag för utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona, Eders Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta för modernisering av flottans varv i Karlskrona bland de extra anslagen å femte huvudtiteln för år 1917 beräkna ett belopp av en miljon kronor samt hemställa, att moderniseringen av varvet måtte ske så fort detta utan avsevärd fördyring av kostnaderna låter sig göra och verkställas på sådant sätt, att bädd beredes och anordningar i övrigt vidtagas i och för byggandet på varvet av handelsångare av upp till 8,000 tons dräkthet för statens eget behov.

Sedermera har uti en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1916 dagtecknad proposition, nr 74, Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, att till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona bevilja ett anslag av 1,350,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 250,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp under innevarande år av tillgängliga medel förskjuta 100,000 kronor.

Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts nyssnämnda proposition har uti en inom riksdagen väckt motion föreslagits, att riksdagen ville besluta att det av kommitterade för utredning angående flottans varvs i Karlskrona utvidgning m. m. föreslagna 3:e skedet av varvets modernisering måtte ske i ett sammanhang med de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna 1:a och 2:a skedena och i sammanhang därmed, att å varvet måtte, så fort ske kan, påbörjas byggandet av handelsångare för svenska statens räkning.

I skrivelse den 30 maj 1913 angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel (punkt 24) anhöll riksdagen, det Eders Kungl. Maj:t måtte föranstalta om erforderlig utredning rörande Karlskrona örlogsvarvs utvidgning och modernisering, i syfte att å varvet skulle kunna utföras nybyggnader av pansarbåtar och andra krigsfartyg, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Enligt det förslag i ämnet, som Eders Kungl. Maj:t nu framlagt, skulle de arbeten och anskaffningar, som ansetts erforderliga för varvsverkstädernas utvidgning och den maskinella utrustningens modernisering, utföras successivt i tre skeden.

De anordningar, vilka skulle verkställas under 1:a skedet och som åsyftade att giva verkstäderna en modern utrustning för fyllande av hittills å varvet ställda krav, gå i främsta rummet ut på att genom förflyttning från stora verkstadsbyggnaden av snickarverkstaden och åtskilliga förråd vinna ökat utrymme i nämnda verkstadsbyggnad för maskinverkstaden och en del andra verkstäder samt för kontors- och ritlokaler.

Under 2:a skedet, då varvet skulle sättas i stånd att vid sidan av dittills utförda underhållsarbeten hava under byggnad intill fyra undervattensbåtar eller två undervattensbåtar och en jagare, skulle enligt förslaget uppföras en ny plåtslagarverkstad samt anordnas en bädd för jagare.

Till 3:dje skedet skulle höra de anstalter, som vore nödvändiga för att samtidigt med de underhållsarbeten och nybyggnader, för vilka arbetena under 1:a och 2:a skedena vore avsedda, kunna på rimlig tid bygga en 1:a klass pansarbåt. För detta ändamål krävdes i främsta rummet enligt en av kommitterade uppgjord plan anläggning av en i närheten av verkstäderna belägen, för sådant fartygsbygge tillräcklig stapelbädd. Bredvid denna skulle uppföras en ny spantverkstad, då den plåtslagarverkstad, som vore avsedd att byggas under 2:a skedet, icke kunde anses tillfyllest för alla vid ett pansarbåtsbygge förekommande plåt- och spantarbeten.

Eders Kungl. Maj:t har nu begärt ett anslag av 1,350,000 kronor för utförande av de till 1:a och 2:a skedena hörande anordningarna. Av detta anslag är ett belopp av 250,000 kronor begärt för år 1917 och skulle återstoden fördelas med 275,000 kronor på vart och ett av åren 1918—1921. De till 3:e skedet hörande arbetena, som av tillkallade kommitterade beräknats kräva en kostnad av 941,400 kronor, har Eders Kungl. Maj:t ansett böra ställas på framtiden.

De till 1:a och 2:a skedet hörande moderniseringsarbetena har riksdagen funnit vara synnerligen behövliga. På grund härav och då kostnadsberäkningen icke givit anledning till erinran från riksdagens sida, har riksdagen bifallit det av Eders Kungl. Maj:t nu begärda anslaget och den anvisning, som äskats för år 1917.

Med ovannämnda motioner har avsetts, att Karlskrona varv skulle så fort ske kan sättas i stånd att användas för byggande av handels-

ångare för svenska statens räkning, för vilket ändamål de till 3:dje utvecklingsskedet hörande arbetena skulle utföras i sammanhang med de till 1:a och 2:a skedena hörande omändringarna.

Över detta motionärernas förslag har yttrande infordrats från marinförvaltningen, som i frågan hört varvschefen vid flottans station i Karlskrona; och har denne inhämtat chefens för ingenjördepartementet mening i ärendet (se bilaga vid statsutskottets utlåtande nr 94).

Riksdagen, som icke utan föregående mera omfattande utredning kan bedöma lämpligheten av motionärernas förslag, har därför ansett sig böra endast på det sättet tillmötesgå framställningen, att riksdagen velat hos Eders Kungl. Maj:t begära utredning om dels lämpligheten av att ordna varvsdriften i Karlskrona så, att varvet sättes i stånd att utföra reparation och nybyggnad av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg, dels de åtgärder utöver de i ovannämnda kommittéförslag angivna, som härför bleve erforderliga.

Vidkommande tidpunkten, då de arbeten, som tillhöra det 3:e skedet i moderniseringsplanen, böra sättas i verket, har riksdagen ansett sig icke nu — på sätt i den ena av ovan berörda motioner föreslagits — böra fatta något beslut; men vill riksdagen uttala önskvärdheten av att det 3:e skedet realiseras, så snart det ur ekonomisk och teknisk synpunkt samt med hänsyn till möjligheterna att ordna arbetarfrågan på lämpligt sätt befinnes kunna ske.

I den av Eders Kungl. Maj:t framlagda utredningen rörande varvets modernisering har uppmärksamhet ägnats åt två viktiga, därmed sammanhängande spörsmål, nämligen frågan om förändring i varvets organisation och arbetarfrågan.

I den förra frågan, som särskilt avsett chefens för ingenjördepartementet ställning beträffande nybyggnader och underhåll av befintlig materiel, har departementschefen icke gjort något närmare uttalande, utan har departementschefen ansett frågan böra för fortsatt behandling överlämnas till de sakkunniga, som jämlikt nådigt bemyndigande den 20 juni 1913 av chefen för sjöförsvarsdepartementet tillkallats för att inom departementet biträda med utredning och uppgörande av förslag rörande organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter, för att av dessa sakkunniga tagas i övervägande vid fullgörande av det åt dem givna uppdraget; och syntes därvid de sakkunniga böra förstärkas med en eller flera representanter för den tekniska sakkunskapen på ifrågavarande område.

Beträffande arbetarfrågan vill riksdagen framhålla, att det på grund av de ökade krav, som efter en utvidgning komma att ställas på varvet

i Karlskrona, är av särskild vikt, att en skicklig och stadigvarande arbetarstam kan påräknas och att härför avlöningsförhållandena regleras och bostadsmöjligheter i tillräcklig utsträckning beredas.

Riksdagen får härmed *dels* anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag till *utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona* beviljat ett anslag av 1,350,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 250,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp under innevarande år av tillgängliga medel förskjuta 100,000 kronor;

dels ock anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta utreda dels lämpligheten av att ordna varvsdriften i Karlskrona så, att varvet sättes i stånd att utföra reparation och nybyggnad av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg, dels de åtgärder utöver de i vederbörande kommittéförslag angivna, som härför bleve erforderliga.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 25 av femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att till uppförande av en byggnad för beklädnadsverkstäder och beklädnadsförråd m. m. vid flottans station i Karlskrona bevilja ett anslag av 300,800 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 100,270 kronor.

Av det begärda anslaget, som avsetts att fördelas på tre år, har för nybyggnad för beklädnadsverkstäder och förråd beräknats ett belopp av 270,800 kronor samt för maskinella anordningar i de nya verkstäderna 30,000 kronor.

Att de nuvarande skrädleri- och skomakeriverkstäderna vid Karlskrona station såväl ur hygienisk synpunkt som i andra hänseenden måste betecknas såsom otillfredsställande finner riksdagen framgå av den i ärendet lämnade utredningen; och är riksdagen övertygad därom, att en nybyggnad för ifrågavarande verkstäder med tillhörande förråd är av behovet påkallad.

Vid uppgörande av förslag till sådan nyanläggning torde utgångspunkten böra vara den kapacitet, som verkstäderna böra besitta; härutinnan lämnar emellertid statsrådsprotokollet icke närmare upplysning. För frågans bedömande synes därför utredning i nämnda hänseende erforderlig. Emellertid har vid ärendets behandling inom riksdagen fråga uppstått, huruvida det icke kunde ur ekonomisk synpunkt vara fördelaktigt att för framställande av beklädnad åt marinens manskap inrätta en centralverkstad med erforderliga moderna arbetsmaskiner och sådan tillverkningskapacitet, att marinens behov, åtminstone under normala förhållanden, kunde därifrån tillgodoses. Även om en dylik verkstad kommer till stånd, erfordras tydligen å de övriga platser, där

marinens manskap till större antal är förlagt, smärre verkstäder för utförande av passning, omsyn, rengöring och reparationer m. m. av beklädnaden.

Utan att i detta sammanhang uttala sig om den lämpliga platsen för en centralverkstad anser riksdagen likväl, att utredning i förenämnda avseende bör förebringas, innan ärendet av riksdagen avgöres. Då Eders Kungl. Maj:t i sitt förslag förutsatt en byggnadstid av tre år, men det icke läser vara uteslutet, att en ny verkstadsanläggning kan uppföras under loppet av två år, skulle färdigställandet av beklädnadsverkstaden icke behöva genom den ifrågavarande utredningen fördröjas över den tidpunkt, som av Eders Kungl. Maj:t beräknats, därest förslag i ärendet förelägges nästkommande års riksdag.

På grund av det anförda anser sig riksdagen icke kunna biträda det av Eders Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget och får sålunda anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke av riksdagen bifallits.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 26 föreslagit riksdagen att för anskaffning av transportmedel för flottans varv i Stockholm bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 75,000 kronor.

Med detta anslag avses anskaffande av en större bogserbåt jämte fem pramar för en kostnad av 45,000 kronor för den förstnämnda och 30,000 kronor för de senare.

Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har riksdagen för *anskaffning av transportmedel för flottans varv i Stockholm* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 75,000 kronor.

27:o) Under punkt 27 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för tillbyggnader till vissa verkstäder vid flottans varv i Stockholm m. m. bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 85,900 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under innevarande år.

Riksdagen, vars vederbörande utskott på platsen tagit kännedom om såväl de nuvarande förhållandena vid de ifrågavarande verkstäderna m. m. som de av departementschefen omnämnda byggnadsplanerna, har icke funnit något att erinra mot den av Eders Kungl. Maj:t gjorda framställningen och har sålunda för *tillbyggnader till vissa verkstäder vid flottans varv i Stockholm m. m.* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 85,900 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under innevarande år.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 28 föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag för

anordnande av en örlogsdepå i Göteborg, Eders Kungl. Maj:t må komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål bland de extra anslagen å femte huvudtiteln för år 1917 beräkna ett belopp av 120,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 28 april 1916 dagtecknad proposition (nr 218), under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärendena för samma dag föreslagit riksdagen, att till anordnande av en örlogsdepå vid Göteborg bevilja ett anslag av 360,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 120,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp under innevarande år av tillgängliga medel förskjuta 75,000 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna örlogsdepån vid Göteborg, som ingår i de åtgärder för sjöförsvarets stärkande, vilka av 1914 års senare riksdag godkändes, är avsedd att förläggas till Nya varvet i Göteborg.

Följande åtgärder äro ifrågasatta att komma till utförande, nämligen:

dels beredande av förtöjningsplatser och därmed sammanhängande anordningar för Göteborgsavdelningen tillhörande örlogsfartyg,

dels beredande av upplagsplatser för förråd m. m., avsedda för avdelningens samtliga fartyg,

dels ock beredande av inkvartering för den för tillsyn m. m. av förråden avsedda personalen samt för de fartygsbesättningar, som borde vara förlagda till Nya varvet, ävensom beredande av lokaler för ordnande av övnings-, förplägnads-, verkstads-, mäss- m. fl. förhållanden.

Kostnaderna för dessa arbetens utförande hava av Eders Kungl. Maj:t beräknats uppgå till:

för förtöjningsplatser m. m.	kronor	95,500:—
» upplagsplatser för förråd m. m.	»	100,400:—
» lokaler för inkvartering m. m.	»	164,100:—
	Summa kronor	360,000:—

Arbetena äro föreslagna att utföras med medelsanvisningar under åren 1917—1919 och skulle kostnaderna, fördelade på dessa år, uppgå till 120,000 kronor om året. Då emellertid arbetet med anordnande av depån ansetts bära igångsättas snarast möjligt, har Eders Kungl. Maj:t begärt att redan för innevarande år få disponera 75,000 kronor.

Då riksdagen ansett sig bära bifalla Eders Kungl. Maj:ts framställning, har riksdagen till *anordnande av en örlogsdepå vid Göteborg* beviljat ett anslag av 360,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 120,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av

sistnämnda belopp under innevarande år av tillgängliga medel förskjuta 75,000 kronor.

29:o) I punkt 29 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för uppförande av två ammunitionsförrådshus bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 75,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera erforderligt belopp redan under innevarande år.

Då riksdagen icke funnit något att erinra beträffande förevarande förslag, har riksdagen för *uppförande av två ammunitionsförrådshus* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 75,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera erforderligt belopp redan under innevarande år.

30:o) Under punkt 30 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av två tankpråmar för oljetransport på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 110,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av detta belopp disponera hälften eller 55,000 kronor redan under innevarande år.

Riksdagen får anmäla att riksdagen för *anskaffning av två tankpråmar för oljetransport* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 110,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av detta belopp disponera hälften eller 55,000 kronor redan under innevarande år.

Övningar.

31:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 31 föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 höja reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 3,380,000 kronor, med 170,000 kronor till 3,550,000 kronor.

Departementschefen har vid denna punkt anfört, att arbetet med den revidering av normalplanen för flottans övningar, vilken betingas av riksdagens beslut i fråga om nyanskaffning av krigsfartygsmateriel för perioden 1915—1919, ännu påginge inom marininstaben. På grund härav har vid uträknande av förevarande anslags belopp för år 1917 använts samma beräkningar, som uppgjorts till Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 60 till 1914 års senare riksdag.

Då till sjökadetter hittills utgående dietpenningar bestritts från anslaget till flottans övningar, synes det riksdagen, som för att bereda sjökadetterna värnpliktigs förmåner, enligt vad under punkt 17 härövan omförmåles, beslutat ökning av anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan, riktigt att motsvarande minskning vidtages å anslaget till

flottans övningar, vilket synes böra vid kommande beräkningar av anslagets belopp vinna tillämpning.

Då riksdagen i övrigt icke haft något att mot Eders Kungl. Maj:ts förslag erinra, har riksdagen i riksstaten för år 1917 höjt reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 3,380,000 kronor, med 170,000 kronor till 3,550,000 kronor.

32:o) I punkt 32 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m., nu 875,004 kronor, med 39,785 kronor till 914,789 kronor.

Riksdagen, som enligt vad i punkt 16 här ovan anmälts, bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag, att sjökadetter samt marinintendents elever och -aspiranter må från och med år 1917 under tjänstgöring komma i åtnjutande av till beväringen hörande värnpliktigs förmåner, får i anledning av det nu förevarande förslaget anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m., nu 875,004 kronor, med 39,785 kronor till 914,789 kronor.

33:o) Eders Kungl. Maj:t har i en till riksdagen avlåten, den 14 april 1916 dagtecknad proposition, nr 159, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader, erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 25 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap;

korpral med 20 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap, i den mån särskild ersättning ej redan på grund av kungl. brev den 18 juni 1915 till honom utgått; samt

menig värnpliktig med 10 kronor i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915;

dels ock att de kostnader, som föranledas av bifall härtill, må av marinförvaltningen förskottsvis bestridas av omhänderhavande medel för att framdeles anmälas till ersättande.

I en inom riksdagen väckt motion har hemställts,

dels att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader, erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 45 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap;

korpral med 30 kronor i månaden för den tid, han tjänstgjort i denna egenskap, i den mån särskild ersättning ej redan på grund av nådiga brevet den 18 juni 1915 till honom utgått, i vilket senare fall han skall äga att uppbära ytterligare 10 kronor pr månad för den tid han åtnjutit dylik ersättning; samt

menig värnpliktig med 15 kronor i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915;

dels ock att riksdagen, för bestridande av kostnaderna härför, måtte bevilja på 1917 års stat ett förslagsanslag av 215,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan innevarande år disponera beloppet.

Vid 1915 års riksdag framställde Eders Kungl. Maj:t förslag därom, att vissa kategorier av värnpliktiga vid flottan, vilka på ett särskilt kännbart sätt drabbats av mobiliseringen — nämligen f. d. korpraler samt f. d. 1:a och 2:a klass sjömän, som under mobiliseringen bestritt korprals- eller därmed likställda befattningar — måtte under vissa villkor tillerkännas en särskild ersättning med hänsyn till såväl den mera ansvarsfulla tjänst, de under mobiliseringen fullgjort, som de ekonomiska uppoffringar, vilka de under sin jämförelsevis långa mobiliseringstjänstgöring måst underkasta sig. Nämnda ersättning ansågs böra, för att den skulle komma att utgöra ett verkligt vederlag för dessa uppoffringar, sättas till 20 kronor för månad. Beträffande villkoren för denna ersättnings åtnjutande ansågs lämpligt att uppställa fordran på en tjänstgöring av minst sex månader i följd — d. v. s. utan annat avbrott än tillfällig permission. Då emellertid två månaders tjänst kunde anses behöflig, innan en värnpliktig av ifrågavarande kategorier återförvärvat sådan yrkesskicklighet, att han kunde bestrida korpralsbefattning, syntes den ifrågasatta ersättningen icke böra utgå för de två första månaderna av tjänstgöringen.

Riksdagen ansåg sig — med hänsyn till långvarigheten av ifrågavarande värnpliktigas tjänstgöring, som i huvudsak varit föranledd av de många vakanserna inom sjömanskåren — böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts nyssnämnda framställning; och utfärdades föreskrifter i ämnet genom

kungl. brev den 18 juni 1915. Därvid gjordes den begränsningen att den särskilda ersättningen jämte av den värnpliktige åtnjuten krigsavlönning ej finge för månad överstiga ett belopp av 51 kronor, motsvarande lön, dagavlönning och inkvarteringsbidrag, allt för månad om 30 dagar, för stamanställd korpral i 2:a lönegraden vid Karlskrona station. Denna begränsning var föranledd därav att, enligt vad såväl i propositionen som i riksdagens skrivelse i ämnet betonats, ersättningen ej finge verka på sådant sätt, att värnpliktig, som bildat familj, därigenom skulle i något fall erhålla en förmån utöver dem, som tillkomme den fast anställde med familj.

Kungl. förordningen med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot av den 11 juni 1915, vilken trädde i kraft den 1 augusti samma år, upptager för värnpliktig, som blivit konstituerad till underofficerskorpral, krigslön med ett i förhållande till tidigare utgående avlöningsförmåner väsentligt reducerat belopp. Genom kungl. brev den 30 juli 1915 bestämdes emellertid, att från förordningens tillämpning tills vidare skulle undantagas värnpliktiga, som före den 1 augusti samma år konstituerats till militär tjänstegrad. I vidare mån ansågs det icke lämpligt att göra undantag från förordningens bestämmelser beträffande värnpliktiga, som konstituerats till militär tjänstegrad. Emellertid har härav blivit en följd, att värnpliktiga, som konstituerats till underofficerskorpraler efter den 31 juli 1915, kommit att i avlöningshänseende bliva sämre ställda än sådana värnpliktiga, som under mobiliseringen fullgjort korpralstjänst och därvid uppfyllt villkoren för åtnjutande av den utav 1915 års riksdag beviljade särskilda ersättningen.

Med anledning härav har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit särskild ersättning åt sådan värnpliktig, som konstituerats till underofficerskorpral efter den 31 juli 1915. Då värnpliktiga för tjänstgöring i korpralsbefattningar numera konstitueras till korprals tjänstegrad i flottans reserv enligt en den 30 juni 1915 utfärdad förordning, vilken trätt i kraft den 1 augusti 1915, har i sammanhang härmed föreslagits särskild ersättning jämväl för sådan värnpliktig, som konstituerats till sistnämnda tjänstegrad. På sådan värnpliktig ansågs bestämmelsen i ovannämnda kungl. brev den 18 juni 1915 jämväl fortfarande äga tillämpning. Förhållandena för konstituerad korprals tilldelande av här ifrågavarande ersättning ansåges vara likartade med vad som sagts om värnpliktig, som konstituerats till underofficerskorpral efter den 31 juli 1915.

I samband härmed har Eders Kungl. Maj:t gjort framställning om särskild ersättning åt sådana meniga värnpliktiga, som fullgöra krigstjänstgö-

ring under en avsevärt längre tidsperiod än flertalet övriga värnpliktiga; och har även i detta fall den för ersättningsens utgående erforderliga tjänstetiden angivits till sex månader. För menig värnpliktig skulle särskild ersättning utgå endast för tiden efter den 31 december 1915.

Beträffande ersättningsens belopp har Eders Kungl. Maj:t föreslagit för underofficerskorpral 25 kronor i månaden, för korpral 20 kronor och för menig 10 kronor i månaden. I ovanberörde motion föreslås respektive 45, 30 och 15 kronor i månaden för nämnda tre kategorier.

Riksdagen har ansett sig böra medgiva, att särskild ersättning utgår till värnpliktig under de förhållanden Eders Kungl. Maj:t i förevarande proposition angivit, men har riksdagen ansett beloppen böra bestämmas sålunda:

För underofficerskorpral bör den särskilda ersättningen utgå med 40 kronor per månad i stället för av Eders Kungl. Maj:t föreslagna 25 kronor. För korpral bör nämnda ersättning utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag för tjänstgöring till och med den 31 december 1915 och därefter med 25 kronor i månaden, dock att på grund av kungl. brevet den 18 juni 1915 redan uppburen särskild ersättning skall i sagda belopp inräknas. För menig värnpliktig anser riksdagen den särskilda ersättningen böra bestämmas till 12 kronor 50 öre i månaden. Den särskilda ersättningen bör utbetalas i löneterminer såsom efterskott och därvid beräknas för det antal dagar den värnpliktige haft tjänstgöring i respektive tjänstegrad. Vid beräkning av tjänstgöringstiden för särskild ersättnings utgående må icke inräknas någon del av den värnpliktiges fredstjänstgöring enligt § 27 värnpliktslagen.

Såsom villkor för åtnjutande av i det föregående nämnd särskild ersättning bör därför fordras, att värnpliktig efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst minst sex månader; dock synes denna tjänstgöring under sex månader icke behöva hava försiggått i en följd.

Kostnaderna för åren 1915 och 1916, som föranledas av vad riksdagen nu beslutat, äro beräknade att uppgå, utöver resterande belopp å den av 1915 års riksdag anvisade summan av 75,000 kronor, till ett belopp av omkring 185,000 kronor, alltså omkring 49,000 kronor mera än det i propositionen beräknade beloppet. För bestridande av dessa kostnader har riksdagen uppfört ett förslagsanslag av 185,000 kronor på extra stat under femte huvudtiteln för år 1917 med rätt för Eders Kungl. Maj:t att för ändamålet under år 1916 förskjuta erforderligt belopp. Riksdagen anser sig i detta sammanhang böra uttala önskvärldheten av att redan intjänt ersättning, varom nu är fråga, måtte så snart ske kan till vederbörande utbetalas.

Riksdagen får härmed anmäla, att riksdagen, dels beslutat, att flottan tilldelad värnpliktig, som efter den 31 juli 1915 konstituerats till underofficerskorpral eller korpral i flottans reserv, ävensom flottan tilldelad menig värnpliktig må, därest han efter inkallelse till tjänstgöring under nu pågående mobilisering med gott vitsord fullgjort eller kommer att fullgöra tjänst i en följd eller i olika omgångar sammanlagt minst sex månader — häri dock icke inräknad någon del av den värnpliktiges fredstjänstgöring enligt § 27 värnpliktslagen — erhålla särskild ersättning:

underofficerskorpral med 40 kronor i månaden;

korpral med 20 kronor i månaden för tjänstgöringstid till och med den 31 december 1915, och för tjänstgöringstid därefter med 25 kronor i månaden, dock att på grund av kungl. brevet den 18 juni 1915 redan uppbyren särskild ersättning skall i beloppet inräknas; samt

menig värnpliktig med 12 kronor 50 öre i månaden för tjänstgöringstid efter den 31 december 1915;

dels ock för bestridande av kostnaderna för den här ovan omnämnda särskilda ersättningen på extra stat för år 1917 under femte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 185,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att för ändamålet redan innevarande år förskjuta erforderligt belopp.

Artilleribehov.

34:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 33 gjorda framställning har riksdagen till *skjutförsök och inskjutning av kanoner* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 40,000 kronor.

35:o) Under punkt 34 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förseende av kanoner vid flottan med nya kärnrör bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 60,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *förseende av kanoner vid flottan med nya kärnrör* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 60,000 kronor.

36:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen av det av 1915 års riksdag för *anskaffning av tubkanonmekanismer* beviljade anslag av 51,000 kronor på extra stat för år 1917 anvisat återstående, ännu icke anvisade beloppet, 25,500 kronor.

37:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 36 gjorda framställning har riksdagen av det av 1915 års riksdag för *anskaffning av pistoler med hölster och ammunition för flottans befäl och underbefäl* beviljade anslag å 60,000 kronor anvisat på extra stat för år 1917 återstående, ännu icke anvisade beloppet, 30,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna sistnämnda belopp redan under innevarande år.

38:o) I punkt 37 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av kanoner och kulsprutor i reserv för flottans fartyg bevilja ett anslag av 275,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 95,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna sistnämnda belopp redan under år 1916.

Med nu ifrågakvarande anslag avses att auskaffas följande artilleri-materiel:

2 st. 15 cm. kanoner	kronor 114,000: —
2 » 75 mm. »	» 52,000: —
2 » » »	» 42,000: —
7 » 6,5 mm. kulsprutor	» 42,000: —
10 % ökning för dyrare materiel m. m.....	» 25,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 275,000: —

Då riksdagen icke haft något att häremot erinra, har riksdagen för *anskaffning av kanoner och kulsprutor i reserv för flottans fartyg* beviljat ett anslag av 275,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 95,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna sistnämnda belopp redan under år 1916.

39:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 38 föreslagit riksdagen att till förbättring av projektilutredningen för vissa pansarbåtar på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att disponera hälften av nämnda belopp, eller 100,000 kronor, redan under innevarande år.

Förevarande anslag är avsett till anskaffande dels av ytterligare en utredning moderna 15 cm. projektiler för pansarbåten Oscar II och dels av 15 cm. granatkartescher för kustflottans pansarbåtar.

Med hänsyn till nödvändigheten att under nu rådande förhållanden så vitt möjligt begränsa utgifterna och då anskaffandet av moderna 15 cm. projektiler för pansarbåten Oscar II torde vara av större vikt än anskaffning av de ifrågasatta granatkarteschern, har riksdagen ansett sig böra bevilja allenast det belopp, 100,000 kronor, som för först-

nämnda ändamål beräknats; och synes hälften av anslaget, 50,000 kronor, böra få förskjutas under år 1916.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *förbättring av projektilutredningen för pansarbåten Oscar II* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 100,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att disponera hälften av nämnda belopp eller 50,000 kronor redan under innevarande år.

40:o) Under punkt 39 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av en lyftkran för Karlskrona varvs skjutbana bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 32,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av en lyftkran för Karlskrona varvs skjutbana* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 32,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

41:o) Uti en inom riksdagen väckt motion har föreslagits, att riksdagen måtte på extra stat under 5:e huvudtiteln för år 1917 anvisa ett anslag av 45,000 kronor till anskaffning av avståndsmätningssinstrument för jagare.

Marinförvaltningen har i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 8 oktober 1915 angående vissa anslagsäskanden upptagit jämväl anslag för nu ifrågavarande ändamål till av motionären angivet belopp; och då riksdagen funnit den föreslagna anskaffningen av avståndsmätningssinstrument vara synnerligen angelägen för att de långskjutande torpederna må kunna till fullo utnyttjas, har riksdagen ansett sig böra bevilja det för ändamålet begärda anslaget. Detta synes emellertid lämpligen kunna fördelas på två år och lärer sålunda halva beloppet eller 22,500 kronor böra anvisas för år 1917. För att emellertid anskaffningen i fråga måtte kunna påbörjas redan innevarande år, torde Eders Kungl. Maj:t böra bemyndigas att av tillgängliga medel redan under innevarande år förskjuta det belopp, som anvisas på 1917 års riksstat.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen med anledning av ifrågavarande motion till *anskaffning av avståndsmätningssinstrument för jagare* beviljat ett anslag av 45,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 22,500 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel förskjuta sistnämnda belopp redan under innevarande år.

Torped- och gnistsignalväsendet m. m.

42:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 40 gjorda framställning har riksdagen

dels av det av 1915 års riksdag till *komplettering av torpedutredningen å fyra jagare med dubbeltuber* beviljade anslag å 204,000 kronor anvisat på extra stat för år 1917 återstående, ännu icke anvisade beloppet 102,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna sistnämnda belopp redan under innevarande år;

dels ock av det av 1915 års riksdag till *anskaffning av torpeder i reserv* beviljade anslag å 200,000 kronor på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 50,000 kronor.

43:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 41 föreslagit riksdagen att för anskaffning av varmluftsapparater för torpeder bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 110,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av varmluftsapparater för torpeder* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 110,000 kronor.

44:o) I punkt 42 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av torpedsikten m. m. å jagarna bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 32,400 kronor.

Förevarande anslagsäskande anser sig riksdagen böra bifalla på det sätt, att de begärda medlen av riksdagen beviljas, men endast halva anslagsbeloppet, 16,200 kronor, uppföres å extra stat för år 1917. För att anskaffningen måtte kunna snarast möjligt påbörjas, torde det belopp, som anvisas för år 1917, böra förskottsvis utgå redan innevarande år.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *anskaffning av torpedsikten m. m. å jagare* beviljat ett anslag av 32,400 kronor samt härav på extra stat för år 1917 anvisat hälften eller 16,200 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan innevarande år förskjuta sistnämnda belopp.

45:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 43 föreslagit riksdagen att för anskaffning av nätsaxar till torpeder på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 50,000 kronor.

Riksdagen har med hänsyn till de upplysningar, som under ärendets behandling inhämtats, ansett sig böra besluta, att den första anskaffningen begränsas till det antal nätsaxar, som kan erhållas för ett belopp av 25,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av nåtsaxar till torpeder* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 25,000 kronor.

46:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 44 föreslagit riksdagen att till försök med torped-, gnist- och flygmateriel på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 35,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har till *försök med torped-, gnist- och flygmateriel* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 35,000 kronor.

47:o) Under punkt 45 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till anskaffning av nya luftkompressionspumpar till vissa pansarbåtar bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 36,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *anskaffning av nya luftkompressionspumpar till vissa pansarbåtar* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 36,000 kronor.

Minväsendet.

48:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 46 föreslagit riksdagen att för anskaffning av minmateriel för flottan bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 167,100 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

Mot Eders Kungl. Maj:ts framställning i denna punkt har riksdagen icke haft något att erinra.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av minmateriel för flottan* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 167,100 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

49:o) Under punkt 47 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av kontramateriel för flottan bevilja ett anslag av 109,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 54,500 kronor.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot förevarande anslag, har riksdagen för *anskaffning av kontramateriel för flottan* beviljat ett anslag av 109,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 54,500 kronor.

50:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning får riksdagen anmäla, att riksdagen för *uppförande av ett minförrådshus*

på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 33,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

51:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning under punkt 49 får riksdagen anmäla, att riksdagen medgivit, att för *utvidgning av minverkstaden å flottans varv i Stockholm* må användas

dels återstående belopp, 25,917 kronor 99 öre, av det utav 1906 års riksdag på extra stat beviljade anslaget för avslutande av arbetena för minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering;

dels återstående belopp, 16,446 kronor 64 öre, av det utav 1907 års riksdag på extra stat beviljade anslaget till ändring och komplettering av skärgårdstelefonmateriel;

dels ock av det utav 1906 års riksdag på extra stat beviljade anslaget för fasta minförsvaret ett belopp av 7,635 kronor 37 öre.

E. Kustartilleriet.

Avlöning.

52:o) Under punkt 50 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* att godkänna stat för kustartilleriets personal av den lydelse, bilagan nr 11 vid förenämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisar;

dels ock att i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal, nu 1,471,256 kronor, med 75,871 kronor till 1,547,127 kronor.

Vad kustartilleriets stamofficerare beträffar, skulle enligt den av riksdagen godkända uppsättningsplanen för kustartilleriets personal under perioden 1915—1919 officersnumerären för år 1917 i jämförelse med 1916 års stat ökas med 17. Då emellertid utsikter ej förefunnes att under år 1917 besätta mer än en del av de nya beställningarna, har nu för år 1917 föreslagits en ökning med 8 officersbeställningar.

Vad underofficers- och manskapsbeställningarna angår, ansluter sig Eders Kungl. Maj:ts förslag fullständigt till uppsättningsplanen.

Sedan på grund av 1914 års senare riksdags beslut viss till kustartilleriet hörande personal numera blivit förlagd till Notviken, har Eders

Kungl. Maj:t, då nämnda ort med avseende å levnadskostnader ansetts vara jämnställd med Boden, funnit nyssberörda personal böra komma i åtnjutande av ett avlöningstillägg, motsvarande det, som från ett under fjärde huvudtiteln uppfört extra anslag utgår till officerare och underofficerare med vederlikar vid till Boden förlagda truppförband och formationer. För detta ändamål har i den föreslagna staten för kustartilleriets personal införts en ny anmärkning 2:o av följande lydelse:

»Officer eller underofficer med vederlike, som är kommenderad till ordinarie tjänstgöring vid Notviken, åtnjuter provisoriskt avlöningstillägg, beräknat efter 200 kronor per år, vilket utgår enligt samma grunder, som i reglemente för marinen finnas angivna för åtnjutande och utbetalande av arvode.»

Riksdagen har funnit det sålunda föreslagna medgivandet i fråga om åtnjutande av provisoriskt avlöningstillägg kunna medföra konsekvenser, vilka icke kunna nu överskådas, med avseende å liknande ersättning till befälspersonal vid andra till marinen eller armén hörande truppförband. Med hänsyn härtill ävensom till den omständigheten, att det icke lär vara uteslutet, att ett lämpligt passagesystem kan ordnas för den personal vid kustartilleriet, varom här är fråga, har riksdagen icke ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts framställning i denna del; och har sålunda den föreslagna nya anmärkningen 2:o ur staten uteslutits.

Uti ifrågavarande stat äro vissa poster under rubrikerna rekryteringskostnader, inkvarteringsbidrag samt lönetillägg och uppmuntringspenningar upptagna med vissa förslagsvis angivna belopp. I avseende härå får riksdagen, i anslutning till den erinran riksdagen i punkt 9 här ovan uttalat beträffande staten för flottans sjömanskår, anföra, att riksdagen anser, att det förslag till stat för kustartilleriet, som kommer att framläggas för 1917 års riksdag, bör vara uppgjort så, att berörda poster kunna erhålla beteckningen »högst».

I övrigt har riksdagen icke funnit något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels godkänt stat för kustartilleriets personal av den lydelse, bilagan nr 11 vid statsrådsprotokollet angående femte huvudtiteln den 14 januari 1916 utvisat, dock med uteslutande av anmärkningen 2:o under nämnda stat;

dels ock i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal, nu 1,471,256 kronor, med 75,871 kronor till 1,547,127 kronor.

53:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen till *personligt lönetillägg till sergeanten över stat vid kustartilleriet Anders Gustaf Sjöqvist* på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 580 kronor.

Nybyggnad och underhåll.

54:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 53 föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 höja reservationsanslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel, nu 506,700 kronor, med 20,600 kronor till 527,300 kronor.

Förevarande framställning har icke givit anledning till erinran från riksdagens sida; och får riksdagen anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 höjt reservationsanslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel, nu 506,700 kronor, med 20,600 kronor till 527,300 kronor.

55:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för *anskaffning av förläggningsinventarier för Västra Hästholmsfort* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 6,200 kronor.

56:o) Under punkt 55 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående anslag till en förplägnadsanstalt i Vaxholms (och Oscar Fredriksborgs) fästning, Eders Kungl. Maj:t må komma att till riksdagen avlåta, för berörda ändamål bland de extra anslagen å femte huvudtiteln för år 1917 beräkna ett belopp av 286,757 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition av den 14 april 1916, nr 160, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva,

dels att av det utav 1915 års riksdag till en förplägnadsanstalt i Vaxholms (och Oscar Fredriksborgs) fästning beviljade anslaget av 333,514 kronor på extra stat för år 1917 anvisa återstående, ännu icke anvisade beloppet, 166,757 kronor,

dels ock att för omförmälda ändamål på extra stat för år 1917 bevilja ett ytterligare anslag av 125,156 kronor.

Den revidering av planerna för ifrågavarande förplägnadsanstalt, särskilt med hänsyn till vid mobiliseringen vunna erfarenheter, som på grund av 1915 års riksdags uttalande i ämnet verkstälts, har, enligt

vad departementschefen anført, givit vid handen, att bageriets kapacitet behöver ökas samt att ändrade anordningar i proviantförrådsbyggnaden erfordras för lakegodsets förvaring. För en kylanläggning med tillhörande råoljemotor, som ingår i planen för anläggningen, hava emellertid medel icke nu begärts, då en dylik anläggning ansetts kunna utan nämnvärt ökad kostnad installeras även efter förrådsbyggnadens uppförande. På grund av de nu ifrågasatta ändringarna har tillkommit ett kostnadsbelopp av $(55,400 + 7,000 =)$ 62,400 kronor, varjämte i anledning av prisstegringar, som inträffat efter det ursprungliga förslaget uppgörande, vidare upptagits en kostnadsökning av 62,756 kronor.

Av nämnda anledningar har nu utöver det förut beviljade anslaget, varav återstoden föreslagits till uppförande å 1917 års riksstat, begärts ett tilläggsanslag av $(62,400 + 62,756 =)$ 125,156 kronor.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, har dock velat framhålla, att de åtgärder för kylanläggningen, exempelvis håltagning i murar m. m., som kunna vara erforderliga, böra beaktas vid anstaltens uppförande.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels av det utav 1915 års riksdag till en förplägnadsanstalt i Vaxholms (och Oscar-Fredriksborgs) fästning beviljade anslaget av 333,514 kronor på extra stat för år 1917 anvisat återstående, ännu icke anvisade beloppet, 166,757 kronor,

dels ock för omförmälda ändamål på extra stat för år 1917 beviljat ett ytterligare anslag av 125,156 kronor.

57:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 56 föreslagit riksdagen att för anskaffning av en motorpråm för Karlskrona fästning bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 45,000 kronor.

Riksdagen, som ej haft något att erinra mot föreliggande förslag, har för *anskaffning av en motorpråm för Karlskrona fästning* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 45,000 kronor.

58:o) I punkt 57 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förändring av torpedbatteriet vid Oxdjupet på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 17,600 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot ifrågavarande anslags-*äskande och har sålunda till förändring av torpedbatteriet vid Oxdjupet* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 17,600 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utanordna detta belopp redan under innevarande år.

Övningar.

59:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 58 föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 höja reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar nu 451,700 kronor med 21,100 kronor till 472,800 kronor.

Enligt den för 1914 års senare riksdag framlagda planen för sjöförsvarets ordnande under åren 1915—1919 upptogs ifrågavarande anslag för år 1917 till 481,700 kronor. Emellertid har en del materiel, som enligt planen förutsatts bliva färdig under sistnämnda år, numera ansetts icke kunna tagas i bruk förrän efter 1917 års utgång. På grund härav har anslaget av Eders Kungl. Maj:t beräknats till 472,800 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 höjt reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, nu 451,700 kronor, med 21,100 kronor till 472,800 kronor.

60:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i riksstaten för år 1917 uppfört reservationsanslaget till krigsövningar vid kustpositionerna under ändrad benämning: krigsövningar vid kustfästningarna, *reservationsanslag*, och med oförändrat belopp 15,000 kronor.

Artilleribehov.

61:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen av det utav 1915 års riksdag till *nya kärnrör för kanoner vid kustbefästningarna* beviljade anslag å 93,850 kronor på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 31,300 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att disponera sistnämnda belopp redan under innevarande år.

62:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t i punkt 61 föreslagit, har riksdagen av det utav 1915 års riksdag till *eldledningsanordningar vid nuvarande kustbefästningar* beviljade anslag av 180,700 kronor anvisat på extra stat för år 1917 återstående, ännu icke anvisade beloppet, 90,350 kronor.

63:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 62 föreslagit riksdagen att till anskaffning av skyddsanordningar för kustartilleriets kanonbetjäningar bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 26,835 kronor.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, har riksdagen till *anskaffning av skyddsanordningar för kustartilleriets kanonbetjäningar* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 26,835 kronor.

Minväsendet.

64:o) I punkt 63 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att av det utav 1913 års riksdag för ändring av de permanenta mineringarna vid Vaxholms (och Oscar-Fredriksborgs) samt Karlskrona fästningar beviljade anslaget å 600,000 kronor anvisa för permanenta mineringar vid kustbefästningarna på extra stat för år 1917 ett belopp av 120,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera hälften, eller 60,000 kronor, redan under innevarande år.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla förevarande framställning, har alltså av det utav 1913 års riksdag för *ändring av de permanenta mineringarna vid Vaxholms (och Oscar-Fredriksborgs) samt Karlskrona fästningar* beviljade anslaget å 600,000 kronor anvisat för permanenta mineringar vid kustbefästningarna på extra stat för år 1917 ett belopp av 120,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera hälften, eller 60,000 kronor, redan under innevarande år.

65:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 64 föreslagit riksdagen att för *anskaffning av reservspeglar till kustbefästningarnas strålkastare* på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 20,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av reservspeglar till kustbefästningarnas strålkastare* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 20,000 kronor.

66:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 65 föreslagit riksdagen att till *anskaffning av utrustningsmateriel för utposter vid kustbefästningarna* på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 56,500 kronor.

Riksdagen som icke funnit något att erinra beträffande detta anslags-äskande, har till *anskaffning av utrustningsmateriel för utposter vid kustbefästningarna* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 56,500 kronor.

F. Flottan och kustartilleriet.

67:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 66 föreslagit riksdagen att med godkännande av stat för reservstat för marinen av den lydelse,

bilagan nr 12 vid förenämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 höja förslagsanslaget till reservstat för marinen, nu 12,549 kronor, med 7,819 kronor till 20,368 kronor.

Det framlagda förslaget till stat för reservstat för marinen för år 1917 upptager beträffande flottan och kustartilleriet den ökning i antalet beställningar, som den för 1914 års senare riksdag framlagda uppsättningsplanen utvisar för andra uppsättningsåret. Därjämte upptager detsamma dagavlöning till personal å reservstaten under tjänstgöring.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av stat för reservstat för marinen av den lydelse, bilagan nr 12 vid statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 höjt förslagsanslaget till reservstat för marinen, nu 12,549 kronor, med 7,819 kronor till 20,368 kronor.

68:o) I punkt 67 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen för anskaffning av viss artillerimateriel för flottan och kustartilleriet bevilja ett anslag av 283,500 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 94,500 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp låta utanordna 70,875 kronor redan under innevarande år.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av viss artillerimateriel för flottan och kustartilleriet* beviljat ett anslag av 283,500 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp 94,500 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp låta utanordna 70,875 kronor redan under innevarande år.

69:o) I punkt 68 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för försök med minmateriel på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 30,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera 10,000 kronor redan under innevarande år.

Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, har riksdagen för *försök med minmateriel* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 30,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav disponera 10,000 kronor redan under innevarande år.

G. Kostnader för tryggnad av rikets neutralitet.

70:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition den 9 maj 1916, nr 244, angående täckande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, samt en i ämnet väckt motion har riksdagen, på sätt

riksdagen i särskild skrivelse anmäler, till *täckande av under år 1915 förskjutna kostnader för tryggande av rikets neutralitet* å extra stat för år 1917 anvisat särskilda anslag under fjärde och femte huvudtitlarna, därav under femte huvudtiteln ett anslag av 9,583,477 kronor.

H. Diverse.

71:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 69 föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till sjukvård för marinen, nu 115,960 kronor, med 25,000 kronor till 140,960 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till sjukvård för marinen, nu 115,960 kronor, med 25,000 kronor till 140,960 kronor.

72:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 70 föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, nu 315,000 kronor, med 35,000 kronor till 350,000 kronor.

Riksdagen får anmäla att riksdagen i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, nu 315,000 kronor, med 35,000 kronor till 350,000 kronor.

73:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 71 föreslagit riksdagen att för arvoden åt vid skeppsgossekåren i Marstrand anställda personer samt medikamenter, bad m. m. på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 10,798 kronor.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot föreliggande förslag, har riksdagen för *arvoden åt vid skeppsgossekåren i Marstrand anställda personer samt medikamenter, bad m. m.* på extra stat för år 1917 beviljat ett anslag av 10,798 kronor.

74:o) I punkt 72 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 öka förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m., nu 100,000 kronor, med 40,000 kronor till 140,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1917 ökat förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m., nu 100,000 kronor, med 40,000 kronor till 140,000 kronor.

75:o) I punkt 73 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1917 minska förslagsanslaget till tryckningskostnader från 25,082 kronor med 34 kronor till 25,048 kronor.

Då Eders Kungl. Maj:t rörande detta anslag icke föreslagit annan ändring än som erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma, har riksdagen i riksstaten för år 1917 höjt förslagsanslaget till tryckningskostnader från 25,082 kronor med 3 kronor till 25,085 kronor.

76:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 74 föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående förhyrande av ämbetslokaler för marinförvaltningen, Eders Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, till bestridande av vissa hyresutgifter under femte huvudtiteln bland de extra anslagen å samma huvudtitel för år 1917 beräkna ett belopp av 55,800 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 28 januari 1916 till riksdagen avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 35, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till bestridande av vissa hyresutgifter under femte huvudtiteln bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 55,800 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 56, anmält, har riksdagen till bestridande av följande hyresutgifter under femte huvudtiteln på extra stat för år 1917 anvisat

till förhyrande av lokaler för marinförvaltningen.....	43,000 kronor
» » » » » sjökrigshögskolan	8,000 »
» » » » » kustartilleriets chefsexpe- tion	3,000 »
» hyresbidrag till sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona	1,000 »
» » » flottans varvs verkmästareförening i Karlskrona	800 »
	<hr/>
	eller tillhopa 55,800 kronor

77:o) I punkt 75 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till täckande av förskott under femte huvudtiteln anvisa ett extra anslag för år 1917 till belopp av 148,405 kronor.

Bland de till täckande sålunda föreslagna utgifterna är upptagen en post på 6,174 kronor för flygtillägg till personal vid marinen enligt kungl. brev den 21 november 1914. Uti detta kungl. brev har medgivits, att personal vid marinen, som kommenderats att tjänstgöra såsom flygbåtförare, spanare (observationsofficer) eller flygbåtmekaniker, finge, utöver samma personal eljest tillkommande avlöningsförmåner ävensom resekostnads- och traktamentsersättning, då sådan ersättning författ-

ningsenligt skulle utgå, åtnjuta flygtillägg med följande belopp för varje dag under kommenderingen, nämligen:

flygbåtförare	10 kr.
spanare (observationsofficer)	8 »
flygbåtmekaniker	3 »

Därest uppkommen skada å använd materiel eller materielens beskaffenhet i övrigt utgjorde hinder för flygbåtförare eller spanare att deltaga i flygning under en tidsföljd av mer än sju dagar, skulle dock göras den inskränkningen, att flygtillägget under större del av den tid, hindret varade, än nämnda sju dagar icke skulle utgå. Till den som tillfälligt tjänstgjorde såsom spanare skulle dylikt flygtillägg utgå med 8 kronor för varje dag han deltog i flygning.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att, vad sålunda föreskrivits, skulle tillämpas från och med början av marinens flygskola den 1 april 1914.

I samma kungl. brev har slutligen föreskrivits, att de av nyssnämnda bestämmelser intill utgången av år 1914 förorsakade kostnader skulle, i den mån de icke kunde bestridas av anslaget till flottans övningar enligt 1914 års stat, utav marinförvaltningen med omhänderhavande medel förskjutas och framdeles anmälas till ersättande, samt därefter uppkommande dylika kostnader utgå av anslaget till flottans krigsberedskap och övningar.

Enligt vad riksdagen inhämtat, har under tiden från början av april till omkring mitten av juli 1914 flygtillägg utgått till personal vid marinens flygskola. Därjämte har vid sjökommendering utgått sjöavlöning. Från och med den 6 augusti till utgången av november 1914 har personal vid marinens flygstationer uppburit såväl krigsavlöning som flygtillägg. Sedan början av december 1914 uppbär nyssnämnda personal, utöver lön och dagavlöning, flygtillägg, varjämte vid kommendering utom egen förläggningssort utgår dagtraktamente.

I avseende härå får riksdagen uttala, att frågan om tilldelande av särskilt flygtillägg synes utgöra ett spörsmål, varöver riksdagens mening bör inhämtas. Enligt riksdagens mening torde det kunna sättas i fråga, huruvida flygtillägg är den rätta formen för den tilläggsförmån man velat bereda eller om icke, åtminstone alternativt, tillförsäkrande av ersättningsbelopp i händelse av olycksfall borde förekomma. Riksdagen finner det också möjligt, att de belopp, vartill flygtilläggen blivit bestämda, kunde tåla någon jämkning.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *täckande av förskott under femte huvudtiteln* anvisat ett extra anslag för år 1917 till belopp av 148,405 kronor.

II. HANDELN.

Lots- och fyrväsendet.

78:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 77 föreslagit riksdagen att, med godkännande av avlöningsstat för fyrpersonalen av den lydelse, bilagan nr 13 vid förenämnda statsrådsprotokoll angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 minska förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna, nu 3,652,924 kronor, med 3,150 kronor till 3,649,774 kronor.

De av Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagna ändringarna i avlöningsstaten för fyrpersonalen innebära, att vissa befattningshavare skulle ersättas av personal med lägre avlöning.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av avlöningsstat för fyrpersonalen av den lydelse, bilagan nr 13 vid statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 angående femte huvudtiteln utvisar, i riksstaten för år 1917 minskat förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna, nu 3,652,924 kronor, med 3,150 kronor till 3,649,774 kronor.

79:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 78 föreslagit riksdagen att till säkerhetsanstalterna för sjöfarten bevilja på extra stat för år 1917 ett anslag av 460,000 kronor.

Det begärda extra anslaget till säkerhetsanstalterna för sjöfarten är upptaget till samma belopp, som för år 1916 beviljats till enahanda ändamål, eller 460,000 kronor och är avsett att användas på följande sätt:

Nytt maskineri till fyrskeppet nr 23 Grundkallen.....	54,000 kronor
» » och ny fyrapparat till fyrskeppet nr 5	
Svenska Björn	84,000 »
Fyra lysbojar samt en ljud- och lysboj jämte förankringsgods, allt i reserv	30,000 »
Förbättring av säkerhetsanstalterna vid Östergarns fyrplats	57,000 »

Transport 225,000 kronor

	Transport	225,000	kronor
Reparation av hamnen vid Dämmans fyrplats		50,000	»
Nya fyrar för insegling nattetid till Lysekil och kringliggande platser		21,500	»
Förbättrad fyrbelysning i farleden Islandsberg—Lysekil		5,500	»
Ny fyr på Ramskär		20,500	»
» » » Svängen		6,500	»
» » » skäret Klåback		6,500	»
» » » vid Malöhamn		5,500	»
» » » Liss-Lindö		5,500	»
» » » Trollholmshällan		5,500	»
» » » Lönshuvud		5,500	»
Förbättring av hamnen vid Storkläppens fyrplats		5,000	»
Fortsatt införande av agabelysning vid mindre fyrar.....		30,500	»
Gasverk med kompressorstation		67,000	»
	Summa	460,000	kronor

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *säkerhetsanstalterna för sjöfarten* beviljat på extra stat för år 1917 ett anslag av 460,000 kronor.

Undervisningsanstalter för sjöfart samt nautisk-meteorologiska byrån.

80:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 79 föreslagit riksdagen att för arvode åt ytterligare en assistent vid nautisk-meteorologiska byrån på extra stat för år 1917 anvisa ett förslagsanslag å högst 3,500 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot ifrågavarande anslagsäskande, får härmed anmäla, att riksdagen *för arvode åt ytterligare en assistent vid nautisk-meteorologiska byrån* på extra stat för år 1917 anvisat ett förslagsanslag å högst 3,500 kronor.

III. MARINEN OCH HANDELN.

81:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition den 17 april 1916, nr 212, angående krigstidshjälp under år 1916 åt befattningshavare i statens tjänst ävensom vissa inom riksdagen i detta ämne väckta motioner har riksdagen, på sätt riksdagen i särskild skrivelse anmäler,

för *beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst* i enlighet med i nämnda skrivelse angivna grunder å extra stat för år 1917 under olika huvudtitlar anvisat särskilda förslagsanslag, däribland under femte huvudtiteln ett förslagsanslag av 413,000 kronor.

82:o) Beträffande övriga å nu gällande riksstat under femte huvudtiteln upptagna ordinarie anslag har någon förändring icke ifrågasatts, och får riksdagen anmäla, att samtliga de ordinarie anslag under femte huvudtiteln, vilka icke härovan blivit särskilt omförmälda, i riksstaten för år 1917 upptagits till oförändrade belopp.

Stockholm den 14 juni 1916.

Med undersätlig vördnad.

Bilaga A.

Stat

för skeppsgosseskolan.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvoden.	Karlskrona station.	Stockholms station.	Summa.
1 rektor	2,500	1,000	—	3,500	—	3,500
1 skollärare	1,700	—	—	1,700	—	1,700
9 d:o	15,300	—	—	8,500	6,800	15,300
Lärare för undervisning i religion	—	—	1,000	1,000	—	1,000
1 lärare för undervisning i slöjd	—	—	250	250	—	250
1 d:o i d:o	—	—	250	250	—	250
1 d:o i d:o, biträdande	—	—	150	150	—	150
1 lärare för undervisning i slöjd, biträdande	—	—	150	150	—	150
Lärare för meddelande av undervisning åt de skeppsgossebåren i Marstrand tillhörande skeppsgossar, vilka äro förlagda i Stockholm, å 50 kronor i månaden (under 7 månader)	—	—	350	—	350	350
18 monitörer å 5 kronor vardera i månaden (under 8 månader)	—	—	—	480	240	720
För inövande av hornblåsare och trumslagare	—	—	—	2,350	2,000	4,350
För anskaffande och istandsättning av böcker och idrottsmateriel samt till belöningar och premier m. m	—	—	—	1,334	666	2,000
Summa kronor:	—	—	—	—	—	29,720

Anmärkingar:

1.o. För rektor höjes avlöningen efter 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänstgöring, varje gång med 500 kronor, varav 300 kronor utgöra lön och 200 kronor tjänstgöringspenningar.

2.o. För skollärarna höjes lönen efter 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring, varje gång med 300 kronor.

Bilaga B.

Stat

för mariningenjörkåren.

Antal		Kronor.	Summa.
1	Marinöverdirektör:		
	fast arvode	8,000	
	dagavlöning å 6 kronor	2,190	10,190
1	Marindirektör av 1:a graden:		
	lön	6,000	
	dagavlöning å 5 kronor	1,825	7,825
1	Marindirektör av 1:a graden.....	—	7,825
1	Marindirektör av 2:a graden:		
	lön	5,000	
	dagavlöning å 5 kronor	1,825	6,825
2	Marindirektörer av 2:a graden.....	—	13,650
1	Mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen:		
	lön	4,500	
	dagavlöning å 4 kronor	1,460	5,960
9	Mariningenjörer av 1:a graden, 1:a löneklassen	—	53,640
1	Mariningenjör av 1:a graden, 2:a löneklassen:		
	lön	3,500	
	dagavlöning å 4 kronor	1,460	4,960
4	Mariningenjörer av 1:a graden, 2:a löneklassen	—	19,840
1	Mariningenjör av 2:a graden:		
	lön	3,000	
	dagavlöning å 3 kronor	1,095	4,095
7	Mariningenjörer av 2:a graden	—	28,665
1	Extra mariningenjör:		
	arvode	2,000	
	dagavlöning å 3 kronor	1,095	3,095
30	Transport	—	166,570

Antal.		Kronor.	Summa.
30	Transport	—	166,570
3	Extra mariningenjörer	—	9,285
1	Stationsingenjör:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	1,000	5,500
1	Stationsingenjör	—	5,500
1	Verkstadsingenjör:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	1,000	5,500
1	Verkstadsingenjör	—	5,500
1	Miningenjör:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	500	5,000
2	Miningenjörer	—	10,000
1	Torpedingenjör:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	500	5,000
2	Torpedingenjörer	—	10,000
1	Elektroingenjör:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	500	5,000
3	Elektroingenjörer	—	15,000
1	Artilleriingenjör:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	500	5,000
1	Kemist:		
	lön	4,500	
	tjänstgöringspenningar	500	5,000
49			
	Arvode till den torpedingenjör, som förestår torpedverkstaden i Karlskrona	—	1,000
	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	—	14,600
5	Mariningenjörsstipendiater, stipendier å 1,200 kronor	—	6,000
	Summa högst kronor	—	279,455

Anmärkningar:

1:o. För stations-, min-, torped-, elektro-, verkstads- och artilleriingenjör samt kemist, som åtnjuter boställe i kronans hus, minskas fasta lönen med 400 kronor i Karlskrona och 500 kronor i Stockholm.

2:o. Till övrig personal vid mariningenjörkåren, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår i den ordning, reglemente för marinen bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknat belopp av:

	vid Karlskrona station:	vid Stockholms station:
för marinöverdirektör	—	1,200 kronor.
» marindirektör	600 kronor	1,000 »
» mariningenjör av 1:a graden	400 »	500 »
» mariningenjör av 2:a graden och extra mariningenjör	300 »	400 »

3:o. För min-, torped-, elektro- och artilleriingenjör samt kemist höjes lönen efter 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänstgöring, varje gång med 500 kronor, och för stations- och verkstadsingenjör efter 5, 10 och 15 års sådan tjänstgöring, varje gång med 500 kronor.

Tabell över anslagen under riksstatens femte huvudtitel.

Sjöförsvarsdepartementet.

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
1. Marinen.									
A. Departementet.									
1	Departementschefen					17,000	—		
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen					40,400	—		
3	Extra föredragande i departementet							7,000	—
4	Provisorisk lönerreglering för departementet, <i>förslagsanslag</i>							4,115	—
	Säger för departementet					57,400	—	11,115	—
B. Marinförvaltningen och marinstaben.									
1	Marinförvaltningen					133,000	—		
2	Vikariatsersättning m. m. i marinförvaltningen							6,300	—
3	Förstärkning av arbetskrafterna i marinförvaltningen							9,650	—
4	Till ett biträde vid kemiska undersökningar i marinförvaltningen							3,000	—
5	Marinstaben					3,000	—		
6	Till ett extra biträde i marinstaben							3,000	—
	Säger för marinförvaltningen och marinstaben					136,000	—	21,950	—
C. Undervisningsverken.									
1	Sjökrigshögskolan, <i>reservationsanslag</i>					27,225	—		
2	Sjökrigsskolan, <i>reservationsanslag</i>					45,497	—		
3	Skeppsgosseskolan					29,720	—		
4	Marinintendentskolan, <i>reservationsanslag</i> ...					9,100	—		
	Säger för undervisningsverken					111,542	—		

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
D. Flottan.									
<i>Avlöning, ersättningar m. m.</i>									
1	Avlöning för flottans kärer och stater, förslagsanslag	5,943,656	—						
2	Personligt lönetillägg åt marindirektören av 1:a graden i flottan C. E. Richson ...			2,365	—				
3	Personliga lönetillägg åt bataljonspredikanterna vid flottans station i Karlskrona E. A. W. Holmberg och E. A. Collén ...			1,200	—				
4	Extra lönetillägg för år 1916, förslagsanslag			500	—				
5	Ersättning för rustning och rotering, förslagsanslag	5,000	—			5,948,656	—	4,065	—
<i>Intendenturen.</i>									
6	Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekärerna, reservationsanslag	524,451	—						
7	Beklädnad åt sjöbeväringen			70,000	—				
8	Naturaunderhåll åt personal vid flottan, förslagsanslag	2,092,236	—			2,616,687	—	70,000	—
<i>Nybyggnad och underhåll.</i>									
9	Flottans nybyggnad och underhåll, reservationsanslag	3,035,950	—						
10	Krigsfartygsmateriel			6,400,000	—				
11	Flygbåtsmateriel			135,000	—				
12	Periskop i reserv för undervattensbåtar ...			96,000	—				
13	Moderna arbetsmaskiner för flottans varv i Karlskrona			75,000	—				
14	Transportmedel för flottans varv i Karlskrona			38,000	—				
15	Utvidgning m. m. av flottans varv i Karlskrona			250,000	—				
16	Transportmedel för flottans varv i Stockholm			75,000	—				
17	Tillbyggnader till verkstäder vid flottans varv i Stockholm m. m.			85,900	—				
18	Örlogsdepå vid Göteborg			120,000	—				
19	Ammunitionsförrådshus			75,000	—				
20	Tankpråmar för oljetransport			110,000	—	3,035,950	—	7,459,900	—

	Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag		
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	
<i>Övningar.</i>									
21	Flottans krigsberedskap och övningar, <i>reservationsanslag</i>	3,550,000	—						
22	Sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m., <i>förslagsanslag</i>	914,789	—						
23	Särskild ersättning till vissa flottan tilldelade värnpliktiga under mobiliserings-tjänstgöring, <i>förslagsanslag</i>			185,000	—	4,464,789	—	185,000	
<i>Artilleribehov.</i>									
24	Skjutförsök och inskjutning av kanoner ...			40,000	—				
25	Nya kärnrör för kanoner vid flottan.....			60,000	—				
26	Tubkanonmekanismer			25,500	—				
27	Pistoler m. m. för flottans befäl och underbefäl			30,000	—				
28	Kanoner och kulsprutor i reserv			95,000	—				
29	Förbättring av projektilutredningen för pansarbåten Oscar II			100,000	—				
30	Lyftkran för Karlskrona varvs skjutbana ..			32,000	—				
31	Avståndsmättningsinstrument för jagare ...			22,500	—			405,000	
<i>Torped- och gnistsignalväsendet m. m.</i>									
32	Torpeder och torpedmateriel			152,000	—				
33	Varmluftapparater för torpeder.....			110,000	—				
34	Torpedsikten m. m. å jagare			16,200	—				
35	Nätsaxar till torpeder.....			25,000	—				
36	Försök med torped-, gnist- och flygmateriel			35,000	—				
37	Luftkompressionspumpar			36,000	—			374,200	
<i>Minväsendet.</i>									
38	Minmateriel			167,100	—				
39	Kontramateriel			54,500	—				
40	Minförrådshus			33,000	—			254,600	
Säger för flottan							16,066,082	—	8,752,765

	Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
E. Kustartilleriet.								
<i>Avlöning.</i>								
1	Avlöning för kustartilleriets personal, förslagsanslag				1,547,127		—	
2	Personligt lönetillägg till sergeanten över stat vid kustartilleriet A. G. Sjöqvist ..						580	
<i>Intendenturen.</i>								
3	Beklädnad åt kustartilleriets manskap, reservationsanslag		142,400		—		—	
4	Naturaunderhåll åt personal vid kustartilleriet, förslagsanslag		581,700		—		724,100	
<i>Nybyggnad och underhåll.</i>								
5	Underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel, reservationsanslag		527,300		—		—	
6	Förläggningsinventarier för Västra Håstholmsfort			6,200	—		—	
7	Förplägnadsanstalt i Vaxholms fästning ..			166,757	—		—	
8	Ytterligare anslag till förplägnadsanstalt i Vaxholms fästning			125,156	—		—	
9	Motorpräm för Karlskrona fästning			45,000	—		—	
10	Förändring av torpedbatteriet vid Oxdjupet ..			17,600	—		527,300	
							360,713	
<i>Övningar.</i>								
11	Kustartilleriets krigsberedskap och övningar, reservationsanslag		472,800		—		—	
12	Kustartilleribeväringsens avlöning och beklädnad m. m., förslagsanslag		430,000		—		—	
13	Krigsövningar vid kustfästningarna, reservationsanslag		15,000		—		917,800	
<i>Artilleribehov.</i>								
14	Nya kärnrör för kanoner vid kustbefästningarna			31,300	—		—	
15	Eldledningsanordningar vid nuvarande kustbefästningar			90,350	—		—	
16	Skyddsanordningar för kustartilleriets kanonbetjäningar			26,835	—		148,485	

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
<i>Minväsendet.</i>									
17	Permanenta mineringar vid kustbefästningarna			120,000	—				
18	Reservspeglar till strålkastare			20,000	—				
19	Utrustningsmateriel för utposter vid kustbefästningarna			56,500	—			196,500	—
Säger för kustartilleriet						3,716,327	—	706,278	—
F. Flottan och kustartilleriet.									
1	Reservstat för marinen, <i>förslagsanslag</i>					20,368	—		
2	Viss artillerimateriel för flottan och kustartilleriet							94,500	—
3	Försök med minmateriel							30,000	—
Säger för flottan och kustartilleriet						20,368	—	124,500	—
G. Kostnader för tryggande av rikets neutralitet.									
1	Till täckande av under år 1915 förskjutna kostnader för tryggande av rikets neutralitet							9,583,477	—
H. Diverse.									
1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>					42,000	—		
2	Ersättning åt officerare, ingenjörer och intendenten under anställning eller kommandering utrikes, <i>reservationsanslag</i>					15,000	—		
3	Resestipendium åt läkare vid marinläkarkåren, <i>reservationsanslag</i>					2,000	—		
4	Rese- och traktementspenningar, <i>förslagsanslag</i>					55,500	—		
5	Flyttningshjälp, <i>förslagsanslag</i>					11,000	—		
6	Sjukvård för marinen, <i>förslagsanslag</i>					140,960	—		
7	Uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, <i>förslagsanslag</i>					350,000	—		
8	Arvoden åt vid skeppsgossekåren i Marstrand anställda personer m. m.							10,798	—
9	Skrivmaterialier och expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>					140,000	—		

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
7	Arvode åt ytterligare en assistent vid nautisk-meteorologiska byrån, förslagsanslag, högst			3,500	—				
8	Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart och föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, förslagsanslag	13,000	—			225,520	—	3,500	—
Säger för handeln						3,977,094	—	463,500	—
3. Marinen och handeln.									
1	Krigstidshjälp för år 1916, förslagsanslag							413,000	—
Summa						24,988,612	—	20,291,588	—